

تاریخ را در جغرافیا نمی‌توان «لاک» گرفت

آذربایجان با برداشتن کتیبه‌های فارسی از مقبره نظامی و جایگزینی آن با اشعار «ترکی» تلاشی کودکانه برای تحریف شخصیت‌های تاریخی را در پیش گرفته است در حالی که نباید فراموش کرد تاریخ را هیچگاه نمی‌توان در جغرافیای کشورها «لاک» گرفت

خبرگزاری آران/سرویس آذربایجان

کشور آذربایجان با برداشتن کتیبه‌های فارسی از مقبره نظامی و جایگزینی آن با اشعار «ترکی» تلاشی کودکانه برای تحریف شخصیت‌های تاریخی را در پیش گرفته است در حالی که نباید فراموش کرد تاریخ را هیچگاه نمی‌توان در جغرافیای کشورها «لاک» گرفت.

به گزارش فارس، خلیل یوسف لی، مدیر مرکز نظامی گنجوی در آکادمی علوم جمهوری آذربایجان اعلام کرده است: کتیبه‌های اشعار فارسی نظامی گنجوی در مقبره این شاعر با کتیبه‌هایی به زبان ترکی جایگزین می‌شود. گاهی اوقات بازدید کنندگان با مشاهده اشعار فارسی مقبره و موزه نظامی گنجوی فکر می‌کنند که نظامی گنجوی شاعر فارسی‌گوی بوده است؟! مقبره نظامی، شاعر پارسی‌گوی تمدن ایران زمین، اگر چه در گنجه که پس از تفکیک کشورها جزء جمهوری آذربایجان شده است قرار دارد اما خالی از لطف نیست که یادآور شویم تنها 22 سال از استقلال این کشور می‌گذرد و این شاعر سده ششم هجری را نمی‌توان شاعری از آذربایجان خواند از سوی دیگر این شاعر بلندآوازه حتی یک بیت شعر غیر از زبان فارسی ندارد. البته درباره اصلت این شاعر نامی مطلبی که به آن کمتر اشاره شده است، این است که او ایرانی و اصالتاً اهل شهر تفرش، روستای طاد (تا) است. چنانکه خود وی نیز به این مورد اشاره داشته است و یکی از دلایل تفرشی بودن نظامی این دو بیت از اقبالنامه ص (29) است:

گرچه در بحر گنجه گم ولی از قهستان شهر قم/ به تفرش دهی هست تا نام او نظامی از آنجا شده نام جو
در سال 2007 دولت آذربایجان، نوروز علی محمداف، دانشمند فرهنگی را به اتهام اینکه در یک نشریه، نظامی را «غیرترک» خوانده بود، روانه زندان کرد و این دانشمند در سال 2009 در زندان جان سپرد.
با وجود فارسی بودن تمام آثار نظامی، قوم‌گرایان پان‌ترکیسم دیوان یک شاعر دیگر به نام نظامی قونوی (از دوران حکومت عثمانی) را به نظامی گنجوی منسوب می‌کنند.

جمهوری آذربایجان سالها است که ادعاهای غیرعلمی و متعددی را در راستای تحریف نظامی مطرح می‌کند به طوری که با نصب مجسمه نظامی در میدانهای مختلف جهان از جمله رم، تلاش می‌کند این شاعر را آذربایجانی و غیرایرانی معرفی کند. پروفیسور پائولا اورساتی، استاد زبان و ادبیات فارسی در دانشگاه سایننتزای شهر رُم، نصب مجسمه نظامی در رم را یک «تحریف تاریخی» می‌داند. دست‌درازی کشورها نسبت به تحریف هویت مفاخر بزرگ ایرانی اقدامی تازه نیست و این موضوع پیش از این نیز درباره شخصیت مولانا نیز رخ داده بود.

کم‌لطفی آذربایجان به نظامی/کشورهای نوپا دنبال هویت‌سازی هستند

محمدرضا مجیدی، سفیر و نماینده دائم ایران در یونسکو در گفتگو با خبرنگار میراث‌فرهنگی فارس در خصوص اقدام اخیر کشور آذربایجان در برچیدن کتیبه‌های فارسی مقبره نظامی در گنجه می‌گوید: این کار، کم‌لطفی است. همه می‌دانند که نظامی شاعر پارسی‌گوی است.

وی ادامه می‌دهد که کشورهای نوپا با این اقدامات به دنبال هویت‌سازی برای خودشان هستند و تلاش می‌کنند آثار و شخصیت‌های کشورهای دیگر را به عنوان نمادهای کشور خود مطرح کنند.

سفیر ایران در یونسکو تأکید می‌کند که البته این کارها از شأن نظامی نمی‌کاهد و بهتر است کشورها به این مفاخر به عنوان میراث مشترک نگاه کنند و برای تقویت و معرفی درست این شخصیت‌ها اقدام کنند.

مجیدی راهکار پیشنهادی در برخورد با چنین دست‌درازی‌هایی را ارتباطات مجموعه‌های غیردولتی و دانشگاهیان کشورها با یکدیگر عنوان می‌کند و می‌گوید: باید سازمان‌های غیردولتی، متخصصان دانشگاهی، فرهنگستان و نخبگان نسبت به این موضوع، عکس‌العمل نشان دهند تا آنها در مواجهه با چنین واکنش‌هایی از سوی نخبگان، اجازه چنین تعرض‌هایی را به خود ندهند.

بزرگان شعر و ادب را اسیر جغرافیا نکنیم

سیدعباس عراقچی، سخنگوی پیشین وزارت امور خارجه نیز درباره جابجایی کتیبه‌های مقبره نظامی از فارسی به ترکی معتقد است: مسلم است که چنین اقدامی نمی‌تواند تغییری در هویت تاریخی و فرهنگی نظامی گنجوی ایجاد کند. این شاعر بزرگ پارسی‌گوی نماد و جلوه‌ای از ارزش‌های مشترک مردم منطقه از هر تبار بوده اشعار او در قلوب و اذهان حک شده است.

وی تأکید می‌کند که بزرگان حوزه شعر و ادب بزرگتر از آن هستند که شأن و مقام آنها را اسیر جغرافیای امروز کنیم. نظامی گنجوی میراث مشترک مردم ایران و جمهوری آذربایجان بوده و از نظر ما این شاعر بزرگ نه تنها به مردم ایران و مردم جمهوری آذربایجان بلکه به همه جهانیان تعلق داشته و میراث مشترک بشریت است که باید در حفظ آن همگی کوشش کنیم.

جایگزینی اشعار فارسی به ترکی، کار غیرحرفه‌ای است

محمد میرشکرایی، محقق و پژوهشگر نیز به خبرنگار فارس می‌گوید: زبان نظامی در تاریخ مشخص است و اینکه کشور آذربایجان

اشعار فارسی را با اشعار ترکی جایگزین کند کار غیرحرفه‌ای است.

وی می‌افزاید: البته این کشور چون زبان مردمش ترکی است می‌تواند در کنار کتیبه‌های فارسی مقبره نظامی، ترجمه ترکی آن را قرار دهد نه اینکه کل کتیبه‌های فارسی را جمع کند و به جای آن کتیبه‌های اشعار نظامی به زبان ترکی را بگذارد. مهدی حجت، معاون میراث فرهنگی کشور نیز در این باره از مردم و سازمان‌های غیردولتی خواست تا نسبت به این موضوع واکنش نشان دهند.

اقدام کشور آذربایجان در جایگزینی کتیبه‌ها از زبان فارسی به ترکی، اگر چه تحریف در تاریخ و هویت مفاخر بزرگ است و به ظاهر دست‌کاری فرهنگی است اما نقش پررنگ سیاست را در آن نمی‌توان نادیده گرفت.

بارها دیده شده است که کمپین‌های متعددی در راستای محکوم کردن برخی اقدامات به ویژه در شبکه‌های اجتماعی و فضای اینترنت شکل می‌گیرد که اثرات آن، قابل انکار نیست، آیا نظامی برای ایرانیان هر نقطه از دنیا این قدر اهمیت ندارد که کمپینی برای آن در محکومیت اقدام آذربایجان تشکیل شود؟ آیا هنوز وقت آن نرسیده است که دستگاه‌های متولی ترویج فرهنگ و تاریخ ایرانی اسلامی به جای واکنش‌های انفعالی به تعرضات، اقدامی در راستای معرفی و تثبیت شخصیت‌ها، مفاخر و آثار کشورمان در دنیا داشته باشند؟/خ
پایان پیام.